

**prof. Andrzej Zięba**

Wydział Fizyki i Informatyki Stosowanej  
AGH Kraków

**Pominięty fragment *De revolutionibus*  
czyli  
o atomach Kopernika**

**Streszczenie**

Rękopis *De revolutionibus* przechowywany jest obecnie w Bibliotece Jagiellońskiej. Na końcu rozdziału VI księgi pierwszej znajduje się fragment liczący 58 wyrazów, który nie znalazł się w pierwodruku norymberskim z 1543 r. – został usunięty przez Retyka albo przez nadzorującego druk Andreasa Osiandra. Przedyskutowane zostaną relacje między rękopisem, wydaniem łacińskim *De revolutionibus*, oraz tłumaczeniami na język polski i angielski.

W pominiętym fragmencie Kopernik pisze o atomach (łac. *atomi*), w kontekście porównania niezmiernie wielkiej odległości do gwiazd z niezmierną małością atomów. Starożytna hipoteza Demokryta była wtedy znana w kręgach ludzi wykształconych, niemniej Kopernik jest prawdopodobnie pierwszym Polakiem, który użył terminu „atomy”.

Dodatkowo, omówione zostaną poglądy Keplera na strukturę materii, przedstawione przezeń w pracy *O sześciokątnych płatkach śniegu*, oraz działalność Retyka w Krakowie, mieszkającego tu w latach 1554–1574.